

TRACTATUS CANONICUS
DE
SACRA ORDINATIONE

CAPUT I

NOTIONES PRAELIMINARES.

Articulus I

Quid sit sacra ordinatio.

1. Si ipsum nomen spectas, ordinatio in genere, active considerata, est *actio productiva ordinis*, passive considerata, est ipsa receptio ordinis. Jam vero ordo in genere philosophis est relatio prioris ad posterius, et viceversa (1). Sed magis explicate ordo aliquando significat aptam rerum dispositionem, seu est: *Rerum, unicuique sua loca tribuens, congrua dispositio*, juxta definitionem S. Augustini, *De civ. Dei, XI, XIII*. Si hoc sensu ordo intelligatur, ordinatio active considerata erit actio qua res quaeque in suo loco ponitur. Aliquando ordo indicat gradum dignitatemque (2), aut coetum hominum qui in eo gradu et dignitate reperiuntur, e. g. cum dicitur *ordo senatorius, ordo senatorum*; aut coetum hominum non constitutorum in gradu et dignitate, sed eandem artem exercentium, vel eandem vitam sub communi regula viventium, e. g. cum dicitur *ordo equestris, ordo dominicanus*. Si hoc sensu ordo sumatur, ordinatio active considerata vi vocis erit actio qua quis in eo gradu et

(1) S. Thomas, in 4, *dist. 24, qu. 1, art. 1, quaestunc. 2, ad 4um*.

(2) S. Thomas, *l. c.*

dignitate constituitur, vel illi hominum coetui adscribitur.

2. Cohaerenter ad alteram nominalem significationem, *ordinatio* in iure canonico nonnumquam indicat vel *electionem*, vel *adscriptionem alicui ecclesiae*, et hoc sensu passim in sacris canonibus legitur aliquem *in aliquo loco, in aliqua plebe, in aliqua ecclesia ordinari*; vel *collationem beneficium ab ipso episcopo factam*, e. g. in *cap. 17, De praebendis...* in 6°. At in iure ecclesiastico vox *ordinationis*, et praesertim *sacrae ordinationis*, aut *ordinationis clericalis*, in sensu hodie magis consueto et stricto, reservatur ad significandum *ritum quo confertur potestas sacras perficiendi functiones praesertim ad altaris ministerium* (1); quae potestas, seu potestatis gradus, illo ritu collata, dicitur *ordo* in strictissimo sensu, e. g. *ordo subdiaconatus, diaconatus...*, sicut etiam dicitur *ordo* coetus personarum quae ea potestate insignitae sunt, e. g. *ordo subdiaconorum, diaconorum...* Nos de hac ordinatione et ordine in hoc tractatu agimus.

3. Alias describemus praecipuos singularum ordinationum ritus, et functiones singulorum ordinum: interim animadvertimus dici in definitione *ad altaris ministerium*, quia quaelibet ordinatio et ordo, saltem sensu quo hodie sumitur, dirigitur ad Eucharistiam (2), licet non ad solam Eucharistiam (3). Ita episcopatus est ad altaris ministerium, quatenus episcopus, plenitudinem sacerdotii habens, potestatem sacerdotalem obtinet, et procreat ipsos etiam sacerdotes; sed insuper episcopus habet potestatem confirmandi etc.; Presbyteratus quatenus presbyter ipsum divinum sacrificium offert; sed insuper presbyter habet potestatem remittendi et retinendi peccata etc.; Diaconatus quatenus est immediatum vestibulum sacerdotii, et praeterea immediate ministrat ad altare, in quo consistit praecipua diaconi functio, dum aliae ejusdem functiones, nempe praedicandi et

(1) Phillips, trad. par Crouzet, *Du droit ecclésiastique dans ses principes généraux*, I, § 36.

(2) S. Thomas, in 4, *dist. 24, quaest. 2, art. 1, quaestiunc. 2* et alibi passim.

(3) Pirhing, I, XI, ab initio.

baptizandi, alienae per se sunt ab altaris ministerio; Subdiaconatus quatenus est via ad diaconatum, et ita mediate ad sacerdotium, et insuper in suis functionibus accedit ad sacrificium Missae, licet minus proxime quam diaconatus; et ita proportionate repetas de acolythatu. Functiones autem trium ultimorum ordinum minorum, in se consideratae, non attingunt directe Eucharistiam, sed nihilominus hujusmodi ordinationes et ordines et ipsamet prima tonsura sunt ad altaris ministerium quatenus sunt gradus remotiores ad sacerdotium; ii enim clerici in habitu et tonsura clericali, humiles functiones proprii ordinis adimplentes, probati progressive in pietate et bonis moribus, ad presbyteratum contendunt. Vide verba Conc. Trid. relata *n. 30*.

4. Ex dictis patet ordinationem et ordinem, de quibus nos loquimur, esse inter se sicut causam et effectum. Ordinatio est causa ordinis, et ordo effectus ordinationis; sine ordinatione ordo ne intelligi quidem potest, et ita etiam ordinatio sine ordine. Quamquam autem haec verissima sint, tamen in usu loquendi ecclesiastico frequenter ipse ordo appellatur ordinatio, idest ordinatio sumitur in sensu passivo; et viceversa ipsa ordinatio appellatur ordo; e. g. cum dicitur: *Ordo est sacramentum*, idest: *Ordinatio est sacramentum*. Ad rem Ben. XIV, *De syn., VIII, IX, n. 2*: « Ordinem seu verius sacram illam caeremoniam qua inaugurantur Ecclesiae ministri, cujus effectus est ipse ordo, esse verum et proprium novae legis sacramentum, perfracte quidem negarunt Lutherus etc... (1) ». Ita etiam Magister Sententiarum definit ordinem (idest ordinationem): *Signaculum quoddam Ecclesiae per quod spiritualis potestas traditur ordinato*; in qua definitione « *signaculum* non ponitur... pro caractere interiori, sed pro eo quod exterius geritur, quod est signum interioris potestatis et causa »: S. Thomas, 4 *Sent., dist. 24, quaest. 1, art. 1, quaestiunc. 2*. Angelicus *l. c.* hanc definitionem approbat: hoc unum posset animadverti in ea deesse relationem ad sanctissimam Eucharistiam, de qua S. Thomas, *l. c., quaest. 2, art. 1*,

(1) Vide etiam Conc. Trid., *sess. XXIII, can. 3*, quem *n. 10* citamus: Reiff., I, XI, *n. 1*.

quaestiunc. 2, ita ut e. g. juxta hanc definitionem etiam diaconissis competeret ordinatio et ordo in stricto sensu; nisi dicamus diaconissas excludi per illud *ordinato* in genere masculino.

5. Ex dictis apparet etiam non haberi stricto sensu ordinationem et ordinem de quibus nos loquimur, in sequentibus casibus:

1° Si legitimus superior alicui concedit absque ullo ritu externo potestatem aliquas perficiendi sacras functiones. Haec concessio non est ordinatio, ut patet, et ideo neque haec potestas est ordo, si proprie loqui velimus, sed simplex officium. In antiqua Ecclesiae disciplina plura hujus rei exempla fuisse, vide *n.* 15, 17. Hodie exemplum est tum in presbytero cui R. P. privilegium concedit conferendi tonsuram et aliquos ordines; tum in abbate, cui aliquando etiam citra benedictionem ipsum jus confert potestatem dandi tonsuram et ordines minores suis subditis regularibus (1); de quibus nos fuse loquimur in *cap.* V.

6. 2° Si potestas sacras perficiendi functiones datur quidem occasione alicujus ritus sacri, sed non *per ipsum sacram ritum*. Hinc e. g. licet abbas benedictus possit conferre suis subditis regularibus tonsuram et minores ordines, tamen benedictio abbatis non est ordinatio, ejusque potestas non est ordo; quia haec potestas non datur *per ritum* benedictionis abbatialis, cum in hoc ritu ne verbum quidem de hac potestate, sed potius ab ipso jure in actu benedictionis.

7. 3° Si ritu quidem externo datur potestas aliquas perficiendi sacras functiones, sed sine ulla relatione ad altaris ministerium. Hac ratione diaconissae in primis Ecclesiae saeculis (*n.* 133 *sequ.*) non recipiebant ordinationem et ordinem in nostro stricto sensu, sed merum officium, licet constituerentur ritu externo simili ordinationi diaconorum; nam neque earum functiones referebantur ad Eucharistiam, neque earum potestas erat gradus ad sacerdotium. Quod si cum nonnullis ordinationem definias: *Deputationem per-*

(1) S. Thomas, in 4, *dist.* 24, *q.* 1, *art.* 1, *quaestiunc.* 3, *ad 3um.*

petuam personae ad sacra, in hoc latiori sensu ordinatio et ordo etiam diaconissis convenirent.

8. 4° Tandem si una cum ritu externo nulla prorsus datur potestas sacras functiones perficiendi: tunc enim ordo in sensu explicato ne intelligi quidem potest, et ideo nec ordinatio. Talem esse ritum primae tonsurae, fusius dicemus *n.* 28.

9. Haec ordinatio, cujus dedimus notionem, dicitur *sacra*, tum quia ipse ritus in se est sacramentum vel saltem sacramentale, tum quia potestas eodem collata sacra est, et sacrae etiam functiones hujus potestatis. Hinc in strictiori sensu appellantur *ordines sacri* vel *ordinationes in sacris* tantum presbyteratus, diaconatus et subdiaconatus (*n.* 29), quia scilicet eorum functiones, proximius sacrificium Missae attingentes, magis sacrae sunt, et ideo etiam constitutis in his ordinibus continentia indicitur, ut sancti et mundi sint qui sancta tractant (1). Dicitur etiam ordinatio *clericalis*, quia clericorum qui prima tonsura fiunt, propria est.

10. Est de fide quamdam saltem sacram ordinationem esse verum et proprie dictum sacramentum novae legis, idest Christum D. huic ritui adnexam voluisse vim producendi gratiam ex opere operato non ponentibus obicem. Id definiuit contra Protestantes Conc. Trid., *sess.* XXIII, *can.* III: « Si quis dixerit ordinem sive sacram ordinationem non esse vere et proprie sacramentum a Christo D. institutum, vel esse figmentum humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi et sacramentorum; A. S. ».

11. Est pariter de fide sacram ordinationem, quae est sacramentum, simul imprimere, ad instar sacramenti baptismatis et confirmationis, indelebilem characterem, distinctum a characterem baptismatis et confirmationis: ita ut semel valide collata iterari amplius non possit. Conc. Trid., *l. c.*, *can.* IV, ita statuit: « Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra Episco-

(1) S. Thomas, in 4, *dist.* 24, *q.* 2, *a.* 1, *q.* 3.